

Fingon lausunto YK:n yleiskokouksen 76. istuntokaudelle

Fingo kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Suomen tavoitteista ja painopisteistä YK:n yleiskokouksen 76. Istuntokaudella.

Nykytilanne maailmassa on haastavampi kuin pitkään aikaan. Mm. ilmastonmuutos, eriarvoisuuden lisääntyminen ja lisääntyvät hauraat kontekstit koskettavat kaikkia ihmisiä maapallolla. Globaalitason haasteet vaativat globaalitason ratkaisuja ja siihen yksi keskeisimmistä tavoista on multilateralistinen järjestelmä.

Agenda 2030

Kestävän kehityksen tavoitteiden määräaika lähestyy kovaa vauhtia. **Paljon kehitystä on tapahtunut, mutta aivan liian hitaasti jo ennen COVID-pandemiaa.** HLPF:n yhteydessä julkaistu vuosittainen SDG progress [report](#) kertoo surullisen karua tilannekuvaa. **Kehitys on pysähtynyt suurimman osan tavoitteiden osalta, valitettavan monen kohdalla merkittävästi taantuen.** COVID-19 hidastaa tavoitteiden saavuttamista. **Kestävä kehitys tulee ulottaa kaikkeen YK:n toimintaan turvallisuusneuvostosta digitalisaatioon.**

YK-maailmassa tapahtunut muutos kuitenkin on **eri toimijoiden roolin merkitys mikä on avautunut merkittävästi ja tulee toivottavasti vaikuttamaan myös YK:n laajempaan toimintaan.** Viheliäisiin ongelmiin tarvitaan yhteistä oppimista ja kehittelyä. Tämä vaatii yhteiskunnan eri toimijoiden yhdenvertaista kohtelua ja peräänantamatonta kansalaisyhteiskunnan tilan puolustamista. Juuri tästäkin syystä on **äärettömän tärkeää, että Suomi, jolla on suurimpaan osaan maailman maita poikkeava monitoimijakulttuuri, korostaa sitä ja toimii sen puolesta myös YK:ssa.** Tästä hieno esimerkki oli Suomen ulkoministerin osallistuminen UNmute Civil Society-tilaisuuteen New Yorkissa. Puheiden ohella tarvitaan myös konkreettisia näyttöjä.

Eriarvoisuus Viimeistään COVID-pandemia on näyttänyt, että nykymaailmassa me kaikki olemme kosketuksissa toisiimme. Valtavat haasteet kuten köyhyys, ilmastonmuutos, taloudelliset kriisit ja muuttoliike eivät koskaan rajoitu vain yhteen maahan tai maanosaan. Rikkaimmissa maissa elää miljoonia ihmisiä köyhyydessä ja pitkäaikaiset demokratiat kamppailevat rasisimin, uskonnollisen suvaitsemattomuuden ja sukupuolittuneen syrjinnän kanssa. COVID on nopeasti paljastanut syvälle juurtuneen rakenteellisen eriarvoisuuden kaikissa maailman maissa. Pandemia on pahentanut laaja-alaisia haasteita, kuten taloudellista turvattomuutta, köyhyyttä, sukupuolten välistä eriarvoisuutta ja kasvavaa epävirallisen työn sektoria. Kriisi on paljastanut myös miljardien keskiluokkaisten ihmisten haavoittuvuuden. Kyse ei olekaan ns. haavoittuvista ryhmistä, vaan riskeistä, jotka voivat kohdata ketä tahansa tietyn elämänvaiheen ja yksilön ulottuvuuksien (esim. ikä, sukupuoli, vammaisuus) kautta. Näin ollen **eriarvoisuuden vähentäminen on välttämätön lähtökohta tehokkaan pandemiavasteen suunnittelussa ja toimeenpanossa.**

Eriarvoisuuden vähentäminen vaatii transformatiivista muutosta. Tarvitaan konkreettisia investointeja köyhyyden ja nälän vähentämiseksi. **Peruspalveluiden ml. koulutus, terveydenhuolto ja sosiaaliturva saatavuus kaikille on välttämättömyys Leave No One Behind -periaatteen toteutumiseksi.** Työmarkkinat ovat avainasemassa. Mikä tahansa työ ei riitä, sen on oltava ihmisarvoista ja tasa-arvoistavaa. Ihmiset, jotka kohtaavat rakenteellista syrjintää on otettava erityisesti huomioon kaikilla elämän osa-alueilla yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi. Tämä tarkoittaa syrjivien lakien ja käytäntöjen poistamista. Tämä koskee myös nopeasti nousevia teemoja kuten digitalisaatio ja teknologia: **tämänhetkinen sukupuolten välinen digikuilu vaikuttaa syrjivästi naisiin ja tyttöihin sekä koulutuksessa että työmarkkinoilla.**

YK:n pääsihteeri Antonio Guterres peräänkuuluttaa omassa yhteenvedossaan tarvetta investoida universaaliin sosiaaliturvaan ja muihin peruspalveluihin kaikille ihmisille osana kestävä kehityksen agenda. COVID-kriisi on osoittanut sosiaaliturvan keskeisen roolin sosiaalisena puskurina ja talouden vakauttajana. Universaalinen sosiaaliturva varmistaa myös paremman valmistautumisen tulevista kriiseistä selviytymiseen, joita ovat muun muassa ilmastonmuutoksen tuomat riskit. **Suomea pidetään syystä yhtenä sosiaaliturvajärjestelmien edelläkävijämaista ja Suomen tulee ottaa myös YK tasolla vahva rooli universaalisen sosiaaliturvan edistäjänä ja puolestapuhujana.**

Globaalissa päätöksenteossa on varmistettava, että kehittyvät maat ovat paremmin edustettuina ja vähiten kehittyneiden maiden kysymykset esim. ilmastonmuutoksen vaikutusten suhteen ovat esillä. Ratkaisujen tehokkuus, uskottavuus ja vastuullisuus vaatii yhdenvertaista lähestymistapaa myös COVIDin selättämisessä; **pandemia päättyy vasta kun jokaisella ihmisellä on mahdollisuus saada rokotteita, hoitoja ja testejä.** Suomen tulee lisätä tukeaan rokotteiden saamiseksi kehittyviin maihin. Yhdysvaltojen tavoite 70% globaalille rokotekattavuudelle UNGA 2022 mennessä antaa tällä tiellä rohkaisevan suunnan.

Ilmasto

Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n tuoreesta kuudennesta arviointiraportista käy ilmi, että ilmastojärjestelmä on vielä tähän asti luultua hauraampi. Maailman keskimääräinen lämpötila nousee hälyttävän nopeasti: Uusimman tieteellisen tiedon valossa 1.5 asteen lämpötilan nousun raja ylitetään jo 2030-luvulla. Ilman välittömiä, radikaaleja ja pysyviä toimenpiteitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi lämpeneminen tulee johtamaan katastrofaaliseen ja peruuttamattomaan tilanteeseen vuosisadan loppuun mennessä.

Keskimääräinen pintalämpötilojen nousu on tähän mennessä ollut nopeinta Afrikassa, jossa maatalous ja toimeentulo ovat erittäin haavoittuvaisia ilmaston ääri-ilmiöille. Tulevina vuosikymmeninä etenkin kaikkein köyhimmät maat ja saarivaltiot – joille ilmastonmuutos on välitön, eksistentiaalinen uhka – tulevat tarvitsemaan huomattavaa tukea sopeutuakseen ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ekologisiin, fysikaalisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin mullistuksiin. COVID19-pandemia on heikentänyt kaikkein haavoittuvimpien maiden mahdollisuuksia investoida mm. niihin infrastruktuuri-, koulutus-, maatalous-, ja terveystalouden sopeutusratkaisuihin, joita kipeästi tarvitaan.

YK:n ilmastosopimuksen alaiset sopimukset velvoittavat teollisuusmaita – jotka ovat vastuussa nykyisen ilmastokriisin synnyttämisestä ja ovat perustaneet vaurautensa fossiilisten polttoaineiden varaan – mobilisoimaan ilmastorahoitusta kehittyville maille. Tämä **kansainvälinen ilmastorahoitus on tärkein instrumentti ilmasto-oikeudenmukaisuuden toimeenpanemiseksi.**

Nykytiedon valossa kansainvälistä tavoitetta mobilisoida 100 miljardia dollaria vuosittain vuoteen 2020 mennessä ei ole saavutettu. Tämä syö kehittyvien maiden luottamusta teollisuusmaiden lupauksiin ja nakertaa siten koko YK:n ilmastoneuvotteluiden uskottavuutta ja legitimitettä. YK:n ilmastopimuksen seuraavassa osapuolikokouksessa Glasgow'ssa marraskuussa 2021 tulee päättää niistä askelmerkeistä, joilla nykytavoitetta korotetaan vuoden 2025 jälkeen. On ensiarvoisen tärkeää, että teollisuusmaat mahdollisimman pian ilmoittavat uusista kunnianhimoista ilmastorahoitussitoumuksista, sekä maksettavista korvauksista ilmastonmuutoksen aiheuttamista menetyksistä ja tappioista kehittyville maille.

Vähintään puolet rahoituksesta tulee suunnata sopeutumistoimiin kaikkein köyhimpiin maihin, hauraimmille alueille ja heikoimmassa asemassa olevien ryhmien tukemiseen. Vaikka kaikkia rahoitusmuotoja tarvitaan, on lahjumuotoisen rahoituksen tarve pandemian myötä kasvanut voimakkaasti. Lainamuotoisen ja yksityiselle sektorille suuntautuvan ilmastorahoituksen osuus on ollut maailmanlaajuisesti kasvussa ja lainamuotoinen ja yksityinen rahoitus on ohjautunut pääasiassa hillintään, sillä lainamuotoinen rahoitus ei ole soveltunut sopeutumistoimiin, jotka tyypillisesti ovat aika-, konteksti- ja paikkasidonnaisia. Sopeutumistoimiin kaivataan siksi erityisesti julkista rahoitusta.

Ilmastorahoituksen tulee Pariisin sopimusten mukaisesti olla uutta ja lisäistä suhteessa kehitysyhteistyövaroihin – käytännössä moni teollisuusmaa kuitenkin on nipistänyt ilmastorahoituksensa kehitysyhteistyöbudjetistaan, mikä on syönyt köyhyyden vähentämiseen tähtäävää rahoitusta. Kaiken ilmastorahoituksen tulee lisäksi edistää Agenda2030-tavoitteita: ilmastovaikutusten lisäksi sen toimien tulee poistaa eriarvoisuutta, vahvistaa tasa-arvoa ja tukea biodiversiteetin suojelua.

Ilmastorahoituksen määrän lisäksi sen laatua ja kriteereitä koskevat kysymykset ovat avainasemassa jos uudesta, vuoden 2025 jälkeistä ilmastorahoitusarkkitehtuurista halutaan luoda nykyistä tarkempi, oikeudenmukaisempi ja uskottavampi järjestelmä. **Ilmastorahoitukselle tulee pikaisesti luoda yhteisiä määritelmiä, jotta sen seuranta ja tilastointi olisi mahdollista, läpinäkyvää ja luotettavaa.** Ilmastorahoituksen tuloksellisuuden systemaattista seurantaa ei ole tehty kansainvälisellä tasolla, mistä seuraa, että suuri osa nykyisistä rahoituspäätöksistä tehdään vailla tarvittavaa tietopohjaa. Kansainvälisen yhteisön tulee priorisoida ilmastorahoituksen tavoitteiden ja laatukriteereiden (mm. Agenda 2030 johdonmukaisuus) selventämistä, huomioiden rahoituksen vastaanottajamaiden omistajuuden ja erilaiset tarpeet. Rahoituksella saavutettuja tuloksia voitaisiin siten arvioida ja tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi.

COVID-pandemian haastaa rakentamaan kestävää taloutta

COVIDin synnyttämä taloudellinen taantuma on lisännyt entisestään haasteita, jotka liittyvät kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen ja samalla tuovat näkyviin eriarvoisuutta.

Vauraat maat ovat voineet tukea talouttaan ennennäkemättömän suurilla elvytyspaketeilla ja lupailleet nousevansa kriisistä vahvempina sekä ekologisesti ja taloudellisesti kestävämpinä ("build back better"). Samalla köyhimpien maiden julkisen talouden liikkumavara on kaventunut entisestään ja mahdollisuudet esimerkiksi terveyspalveluiden tai sosiaaliturvan kehittämiseen saati muiden kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen ovat heikot.

Kehitysmaiden julkisen talouden liikkumavaran turvaaminen ja lisääminen on välttämätöntä, jotta maita voidaan tukea pandemiaan vastaamisessa ja siitä elpymisessä sekä kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. **Tämä edellyttää muun muassa helpotusta köyhimpien maiden velkataakkaan**, jotta suuri osa julkisista varoista ei menisi lainojen hoitokuluihin ja myös maat voivat rakentaa kestävämpiä yhteiskuntia, jotka turvaavat kansalaisilleen terveydenhuollon ja muut peruspalvelut sekä tukevat oikeudenmukaista siirtymää ilmastokestävyyteen.

Kansainvälinen yhteisö voi tukea kehittyvien maiden mahdollisuuksia nousta kriisistä vahvempina ja kestävämpinä esimerkiksi tarjoamalla lisää helpotuksia köyhimpien maiden velkojen maksuun, Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n erityisnosto-oikeuden (engl. Special Drawing Right) uudella allokatiolla, lisäämällä kehitysyhteistyön rahoitusta sekä vahvistamalla kehittyvien maiden veronkantokykyä puuttamalla verovälttelyyn ja laittomiin pääomavirtoihin.

On tärkeää, että Suomi edistää näitä ratkaisuja määrätietoisesti YK:ssa ja muilla kansainvälisillä areenoilla.

Pääsihteeri Guterres nostaa esiin, kuinka tärkeää meidän on muuttaa tapaa, jolla mittaamme vaurautta ja edistystä. Nykyinen BKT:lla mitattavaan talouskasvuun keskittyvä malli antaa väärän signaalin, sillä se sivuuttaa ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden. Fingo haluaa korostaa tätä huomiota ja vaatii, että **Suomen tulee määrätietoisesti edistää ja tukea sellaisten BKT:lle rinnakkaisten ja sitä täydentävien mittareiden kehittämistä ja käyttöä, jotka kiinnittävät huomion ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyteen.**

Kestävät ruokajärjestelmät

Tänä vuonna YK:n yleiskokouksen yhteydessä järjestetään historian ensimmäinen ruokajärjestelmiin keskittyvä huippukokous. Fingo pitää erittäin tervetulleena kokouksen järjestelmätason lähestymistapaa, jossa tunnistetaan erilaisten ruokaan liittyvien kysymysten ja haasteiden yhteen kytkeytyminen ja tarve järjestelmätason ratkaisuille.

On tärkeää, että ruokajärjestelmien avainrooli kestäväen kehityksen saavuttamisessa tunnistetaan. Kuten ruokajärjestelmäkokouksen laaja agenda osoittaa, ruoka nivoutuu keskeisesti niin ekologisen, sosiaalisen, taloudellisen kuin kulttuurisenkin kestävyuden tavoitteisiin.

Fingo pitää tärkeinä kaikkia ruokajärjestelmäkokouksen yhteydessä esiintuotuja teemoja ja tavoitteita. Haluamme kuitenkin erityisesti kiinnittää huomiota kehittyvien maiden pientuottajien avainrooliin kestävien ruokajärjestelmien rakentamisessa. **Pientuottajat vastaavat kehitysmaissa 50-80% ruoantuotannosta ja heillä on keskeinen rooli luonnonvarojen käytössä, joten heitä tulisi myös kuulla ruokajärjestelmiä koskevissa poliittisissa prosesseissa.**

Toivomme myös, että **Suomi ja kansainvälinen yhteisö kiinnittävät huomiota kehitysmaiden pientuottajien ilmastokestävyyden parantamiseen ja tarjoavat ruohonjuuritason ruuantuottajille tukea ilmastotoimiin.** Esimerkiksi tällä hetkellä vain noin 1,7% kaikesta maailman ilmastorahoituksesta saavuttaa pientuottajat. Taloudellisen tuen ohella pientuottajilla on suuri tarve ruuantuotanto- ja ilmastokestävyyttä tukevalle neuvonnalle ja koulutukselle.

Lisätietoja: Rilli Lappalainen, kestäväen kehityksen johtaja (rilli.lappalainen@fingo.fi), 050-5613456